

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. Quis dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ sit necessarius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

autôres tenentur in tali occasione hujusmodi moribundum absolventes.

peccato Auctores contrariæ sententiæ conformare se nostræ, & abolvere moribundum in his circumstantiis: cum enim hæc opinio sit probabilis, & consequenter Confessarius eam sequi possit, non potest citra peccatum pœnitentiam

tanto bono privare, & æternæ salutis amittenda periculo exponere. Unde addit Vasquez: Si quis obstinatus in suâ opinione hoc Charitatis officium moribundo denegaret, fore eum reum animarum.

DISPUTATIO OCTOGESIMA SEPTIMA.

De dolore ad hoc Sacramentum requisito.

IN præcedentibus generatim diximus Contritionem esse partem hujus Sacramenti; in hac ergo Disputatione quanam sit Contritio, quæ Sacramenti constitutionem ingreditur, & quomodo materiam illius intrinsecam constituat, examinandum

SECTIO PRIMA.

Quis dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ sit necessarius.

I.
Dua hæc in re opposita sunt sententia.

DUÆ in primis hic sunt extremæ opiniones: altera nullum verum dolorem formalem exigit, sed sufficere ait virtuales, altera contritionem perfectam requirit, & negat sufficere attritionem.

II.
Rejicitur opinio negans dolorem formalem requiri ad hoc Sacramentum.

Sed prima opinio, quod scilicet non requiratur dolor formalis, refutatur tum ex Sancto Thoma quæst. octogesima-quartâ, art. septimo, ad primum, tum præcisè quia Concilia dolorem exigunt ut partem hujus Sacramenti: tum denique ratione, primò hoc namque Sacramentum institutum est per modum judicii voluntarii, ut supra diximus, judicium autem hujusmodi essentialiter constat accusatione spontaneâ, accusatio autem hæc non est quæcunque peccatorum narratio, sed dolorosa, alioqui erit potiùs historia, quàm confessio. Secundò, quia hoc Sacramentum est Sacramentum reconciliationis, cum ergo homo per voluntatem propriam ultro à Deo prior per peccatum recesserit, debet ut ei reconcilietur, prior ad eum per ejusdem peccati detestationem iterum aliquo modo accedere, tollendo obicem amicitiae Divinæ, nempe peccatum in ratione voluntarii, quod fit per retractationem illius voluntariam, seu detestationem.

III.
Ostenditur contritionem non esse ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ necessariam.

Secunda etiam opinio de contritione perfectâ, præter dicta de Sacramenti in genere, & hic, rejicitur ulterius ex eo quod supra posuimus ex Cœlestino & Julio I. Pontificibus, qui definiunt Sacerdotem negantem absolutionem pœnitenti in extremis posito, esse reum animarum, per-

mittere eum jacere sub pondere peccatorum, &c. quod tamen dici non posset, si semper prærequireretur contritio ad absolutionem; hæc enim semper tolleret peccata, & sic nunquam defectu absolutionis periret anima. Idem etiam probatur ex Patribus & Conciliis quæ passim dicunt sententiam Sacerdotis tollere peccata, liberare ab inferno, ex attrito facere contritum, &c. quod etiam apertè significant verba Christi: *Quorum remisistis peccata, &c.* Præterea pœnitentia est Sacramentum mortuorum; ergo per illam debent homines vivificari, & gratiam, per se loquendo, primò recipere.

Et per hæc etiam rejiciuntur Victoria, Sotus, Navarrus, & alii, qui dicunt necessariam esse contritionem, saltem existimatam. Sed quæ jam dicta sunt ostendunt peccatorem scientem se mortuum esse, posse accedere ad sententiam Sacerdotis pro absolutione, ut inde vitam recipiat. Ad quæ ulterius addi potest quod docet Concil. Florentinum, nempe effectum hujus Sacramenti esse mundationem animæ à peccatis; ergo potest quis sciens se esse in peccatis accedere ut mundetur cum sit medium ad hunc effectum institutum.

Recentiores aliqui Theologi, ita prædictam opinionem de dolore perfectò ad valorem Sacramenti requisito defendunt, ut contritionem & dilectionem Dei super omnia necessariam semper ad Sacramentum asserant, debilem illam quidem, & exiguæ intensionis, quam aiunt extra Sacramentum non sufficere ad gratiam, sic tamen cum Sacramento. Sed contra hoc est primò: Scripturæ enim ubi dicunt Charitatem, seu dilectionem Dei tollere peccata, ut *Ego diligentes me diligo, Caritas operis multitudinam peccatorum, &c.* non aliud ad hunc effectum requirunt, quàm ut procedat actus ex illo motivo bonitatis, seu dignitatis, & excellentiæ Divinæ, quod si adsit, parum refert actum

IV.
Ad valorem hujus Sacramenti non requiritur etiam contritio existimata.

V.
Recentiores aliqui requirunt hanc contritionem perfectam, sed exiguæ intensionis.

actum esse magis vel minus intensum; quidni enim in illâ eadem ratione dari possit major & minor intensio, quæ tamen omnes intensiones procedant circa idem omnino objectum, effectus autem gratiæ non promittitur dilectioni magis intensæ, sed simpliciter dilectioni.

VI.
Dilectio ad tollendum peccatum debet esse perfecta ex motivo, non gradualiter.

Dices: Debet esse dilectio Dei super omnia, & ex toto corde; ergo amore perfecto & vehementi fiat necesse est. Distinguo consequens: perfectio ex modo tendendi concedo, gradualiter nego: sicut enim quisvis gradus gratiæ, etiam minimæ intensio sufficit ad peccatum tollendum, quia est gratia, ita cum dilectio, etiam minimæ intensio sit vera dilectio, sufficit tanquam dispositio ad gratiam. Quod verò dicitur debere esse amorem super omnia, intelligendum est, appetitivè, id est, affectu efficaci quo Deum rebus omnibus anteponat, ita ut male re ullâ privari, quàm ejus gratiam deserere, esto intensiore gradualiter affectu in res alias ferri queat, de quo plura postea.

VII.
Contritionem perfectam ad valorem Sacramenti non requiritur ostenditur ex Concilio Tridentino.

Secundò impugnat hæc sententia, nam Concilium Tridentinum sessione decimâ quartâ, præcipue capite quarto expressè definit contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, & ex turpitudinis peccati consideratione oritur, vel metu gehennæ, licet extra Sacramentum ad justificationem, per se pœnitentem non perducatur, in Sacramento tamen ad gratiam disponere; & tamen hic actus non est dilectio Dei, sed ex longè inferiore motivo conceptus, ut constat, ergo ad Sacramentum Pœnitentiæ non requiritur actus vel contritionis vel dilectionis Dei, sed alius sufficit substantialiter multo his inferior, qualis juxta Concilium loco citato fuit Pœnitentia Ninivitarum, dum timore concussit de prædicationem Jonæ terroribus plenam. Initio itaque capituli illius quarti loquitur Concilium de Contritione ut abstrahit à perfectâ, & imperfectâ, deinde circa medium capituli tractat de contritione perfectâ, tandem in fine capituli, quando assignat contritionem illam, quæ in Sacramento disponit ad gratiam, licet extra illud non sufficiat ad justificationem, aperte loquitur de imperfectâ, seu attritione, ut legenti constabit.

VIII.
Qua ratione attritio interdum dicitur fieri contritio.

Quæres secundò: Quo sensu verum sit attritionem fieri aliquando contritionem? Certum est non ita hoc contingere, ut idem actus entitativè fiat alter; hoc enim non magis contingere potest, quàm ut lignum fiat lapis, aut homo equus. Dici ergo hoc sensu potest attritio fieri contritio, quòd in Sacramento attritio, quæ prius erat informis, postea informetur Charitate & gratiâ, etsi tunc magis propriè diceretur homo ex attrito fieri contritus, habitualiter scilicet ob habitum Charitatis, quem unâ cum gratiâ recipit in Sacramento, esto non doleat de peccatis ex alio motivo quàm metu gehennæ, aut turpitudinis peccati, & sic actualiter, seu per actum contritionis non redditur contritus, sed habitualiter tantum.

IX.
Alius, & magis proprius modus declarandi quo pacto attritio fiat contritio.

Aliter dici potest attritio in Sacramento fieri contritio, nempe æqualiter in ordine ad effectum gratiæ; sicut enim contritio per se, & sine Sacramento disponit ad justificationem, & gratiam, ita attritio cum Sacramento, & hæc videtur maximè propria acceptio hujus dicti; præcedens enim, licet vera sint quæ in eâ afferuntur, non tamen ita propria videtur, cum secundum eam omnis actus doloris in iustis foret vera contritio, utpote quæ gratia informatur,

cum tamen attritio & contritio distinguantur ex modo tendendi & motivis juxta communem modum concipiendi & loquendi omnium.

Quæres tertio: Utrum ad hoc ut actus sit contritio, requiratur aliqua illius duratio? Caietanus, Scotus, & alii nonnulli volunt actum, etiam amoris Dei vel doloris ob Deum offensum, primo instanti quo est non fortiri rationem contritionis sufficientis ad infusionem gratiæ, sed moram aliquam requiri. Sed contra: ille actus idem omnino est in primo instanti & sequentibus, ergo si ullo instanti sequente est amor Dei vel contritio, erit etiam in primo: cum ergo diligentibus Deum, & se ad eum ex toto corde convertentibus, promittatur gratia, & hoc æquè perfectè fiat primo instanti ac sequentibus, cum hic actus, per quem fit, æquè perfectus sit & idem, consequenter primo instanti erit amor vel contritio, & gratiam conferet. Deinde, sicut in simili supra diximus de Sacramento Pœnitentiæ, si hic requiratur hujusmodi mora, posset is qui elicit actum contritionis seu amoris Dei damnari, si ante moram illam finitam moreretur, quod tamen dici non potest.

X.
Volunt alii qui actum primo instanti quo est, non fortiri rationem contritionis.

Quæres quarto: Utrum dolor ad hoc Sacramentum requisitus debeat esse universalis, seu de omnibus peccatis? Recentiores aliqui volunt dolorem hic ita esse universalem, ut ad omnia omnino peccata extendatur, confusè saltem & implicite: citatur Coniack disp. quartâ de Pœnitentiâ, dub. quinto, num. trigésimo nono, ipse tamen ibi hoc absolute non dicit; solum enim affirmat, ubi non adest explicitum propositum vitandi omnia peccata, debere dolorem esse universalem, saltem virtualiter, seu ex motivo universali: imo paulo ante eodem numero dixit sufficere ut hæc pœnitentiâ extendatur ad omnia peccata mortalia non remissa. Et certè, si sermo sit de dolore formali, videtur impossibile ut extendatur ad omnia peccata; nec enim potest quis dolore de peccato quod nunquam admisit.

XI.
Debeatne dolor ad hoc Sacramentum necessarius, esse universalis.

Existimo itaque probabilius cum Patro Suario disp. 20. sect. 4. num. vigésimo tertio, & vigésimo quarto, Coniack proximè citato, & aliis, non requiri necessariò ad hoc Sacramentum dolorem universalem, sed ad summum de peccatis commissis, aut quæ quis tunc constitetur. Ratio est, in tantum namque dolor in hoc Sacramento requiritur, in quantum necessarius est ad reddendam accusationem veram seu dolorosam, & non narrationem historicam, ad hoc autem sufficit ut tendat in omnia peccata, quæ menti occurrunt, & in confessione aperiuntur; sicut enim illa confessio est formaliter integra, quæ est de omnibus peccatis, quorum quis recordatur, ita & attritio.

XII.
Ad valorem hujus Sacramenti non requiritur dolor, nisi de peccatis commissis.

Confirmatur: Frequenter solent Confessarii excitare suos pœnitentes ad dolorem peccatorum ex motivo reincidentie, vel quòd Christiani sint, quòd in sacris constituti, &c. & tamen hic dolor non est universalis, vel formaliter, ut constat, quia formaliter solum fertur in peccata, quæ peccantes tunc constitetur, vel etiam virtualiter; nec enim procedit ex motivo universali, cum omnia peccata non sint hominis Christiani, aut in sacris constituti, nec habeant malitiam reincidentie, & consequenter quantum ad hunc actum non fertur in illa peccata, quæ hanc specialem malitiam non habent. Demum ad reconciliationem, etiam perfectissimam sufficere videtur, ut quis doleat de offensâ commissâ, & universim proponat nunquam

XIII.
Confessarii ex particularibus frequentius peccatis peccantes ad dolorem excitant.

nunquam personam illam amplius offendere. Sicque ex ipsâ naturâ reconciliationis habetur, latius patere debere propositum, quam dolorem.

XIV.

Quo sensu doceat Concilium Tridentinum dolorem in hoc Sacramento debere excludere voluntatem peccandi.

Dices: Concilium Tridentinum sessione decimâ quartâ, capite quarto docet, dolorem debere voluntatem peccandi excludere, sed nisi sit universalis non excludit voluntatem peccandi, ergo. Respondetur, mentem Concilii esse dolorem debere excludere voluntatem peccandi, id est, debere conjungi cum proposito universalis: unde plerumque Concilia loquuntur de dolore & proposito tanquam de duobus distinctis; sic enim Concilium Florentinum in decreto Eugenii IV. ad Armenos, & Tridentinum hoc ipso capite quarto, de hoc dolore loquens, docet debere esse detestationem de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero: sessione verò sextâ, capite sexto apertè ponere videtur propositum servandi deinceps mandata, à dolore distinctum. Debet ergo esse propositum universale: unde quando non adest explicitum, debet dari implicitum, seu dolor & detestatio ex motivo aliquo generali, ut bene Coninck disp. illâ quartâ, num. trigesimo nono, de quo plura sectione sequente: ubi etiam quis dolor ad valorem, quis ad fructum Sacramenti requiratur.

XV.

Ex Concilio non habetur nisi requiri dolorem de peccatis, quæ quis admisit.

Certè ex Scriptura & Concilio proximè citatis haberi videtur, non requiri dolorem nisi de peccatis, quæ quis admisit, ac proinde non necessariò terminari debere ad omnia; Scripturæ enim solum requirunt ut relinquamus vias nostras pravas, id est retractemus peccata quæ commisimus. Concilium etiam Tridentinum sessione decima-quartâ, capite quarto de hoc dolore loquens dicit continere veteris vitæ odium, citatque illud Ezechielis decimo-octavo: *Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus pravaricari estis,* &c. quæ omnia solum requirunt dolorem de peccatis admisitis; & alioqui sequeretur, tamen in quo confitetur sola venialia, debere ipsum habere dolorem de peccatis omnibus mortalibus, quod tamen adversarii communiter negant: sicut ergo ipsi explicant Concilium, ita & nos explicare poterimus.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum Sacramentum Pœnitentiæ possit esse validum & informe.

I.

Proponitur status præsens contritio.

Hoc est, utrum dari possit Sacramentum Pœnitentiæ habens materiam & formam ad sui constitutionem requisitam, quod tamen gratiam suscipienti non conferat, quâ de causâ possit dici informe, seu non formatum, vel informatum Charitate & gratiâ justificante, sicut Disputatione sexagesima-sextâ de Sacramentis in genere, sectione tertîâ diximus de Baptismo & aliis Sacramentis, disputationem autem de Pœnitentiâ huc rejecimus.

II.

Ratio dubitandi est, quia dolor est pars essentialis hujus Sacramenti.

Ratio difficultatis est, quia si est informis pœnitentiâ, id accidit defectu doloris, hoc autem dici nequit; esto enim in aliis Sacramentis hoc aliquando contingat, at in Sacramento Pœnitentiæ accidere non potest, hoc siquidem tanquam partem sui includit dolorem, nam juxta Concilium Florentinum in decreto Eugenii ad Armenos materia ejus sunt actus pœnitentis, contritio & confessio, quod etiam docet Tridenti-

num sessione decima-quartâ, capite tertio, & quarto de Pœnitentiâ: vel ergo adest dolor, & Sacramentum est fructuosum, vel abest, & non est validum seu non est omnino Sacramentum, cum unâ parte careat.

Prima sententia negat posse unquam dari hoc Sacramentum validum & informe ob rationem jam positam, quod scilicet idem dolor qui sufficit ad substantiam, sufficiat etiam ad effectum Pœnitentiæ: ita Major, Gabriel, Medina, & alii, qui ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ requirunt contritionem, quorum sententiam supra rejecimus. Ex aliis verò qui dicunt sufficere attritionem, tenet Vasquez quæst. nonagesima-secundâ, art. secundo, num. decimo tertio, & acriter defendit Coninck disp. quartâ, dub. undecimo, Præpositus quæst. secundâ, Gamachus de Pœnitentiâ capite vigesimo primo, Kellisonus quæst. nonâ supplementi, artic. primo, dub. primo, Facundez, & alii nonnulli.

Secunda sententia docet posse hoc Sacramentum simul esse validum & informe: ita Sanctus Thomas in supplemento, quæst. nonâ, art. primo, & in quarto, dist. decima-septimâ, quæst. tertîâ, artic. quarto, quem sequuntur Thomista, Capreolus, Paludanus, Soto, Caietanus, Cano, Ledesma, & alii, Suarez hic disp. vigesimâ, sect. quintâ, Valentia quæst. undecimâ, puncto secundo, ubi hanc sententiam vocat communem, Henriquez libro quarto, cap. vigesimo-sexto, num. secundo, & libro quinto, cap. undecimo, num. primo & tertio, Silvester, Navarrus, Toletus, Tannerus disp. sextâ, quæst. septimâ, dub. sexto, & alii.

Variè hæc sententia defenditur à suis Auctoribus: dicunt aliqui non requiri ad valorem Sacramenti dolorem efficacem, sed inefficacem sufficere, & quandam velleitatem, & consequenter Sacramentum, licet sit validum, esse tamen informe defectu doloris intensivi. Alii per se requiri asserunt ad valorem Sacramenti verum dolorem & attritionem, per accidens tamen sufficere putant existimatam, etsi ex tali inadvertentiâ procedat, quæ peccatum non excludat, sed culpabilis sit, etiam mortaliter. Alii sufficientem esse dicunt attritionem existimatam, dummodo invincibiliter ignoretur esse talis. Sed contra hos omnes dicendi modos facit, tum quod Concilia ubi de hoc Sacramento loquuntur requirunt tanquam partem illius essentialem verum dolorem, seu simpliciter, talis autem non est tantum inefficax, qui tantum est dolor inchoatus & secundum quid, multo minus sufficit dolor existimatus, aut solum virtualis, sicut enim aqua virtualis non sufficit ad Baptismum, sed requiritur vera, ita nec dolor virtualis ad pœnitentiâ, sed verus & formalis requiritur, præcipuè ob rationes Sect. præcedente allatas de accusatione & reconciliatione.

Antequam statuamus conclusiones notandum cum Suariorum disp. septimâ de Sacramentis in genere, sect. quartâ, & hic disp. nonâ, sect. primâ Coninck quæst. sexagesima-secundâ, art. primo, dub. secundo, & aliis communiter, peccatum mortale ab aliquo commissum, nunquam sine aliquâ retractatione remitti. Hoc insinuare videtur Concilium Tridentinum sessione decima-quartâ, capite quarto his verbis: *Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam hic contritionis motus necessarius: ubi contritionem latè sumit, prout communis est etiam attritioni, ut patet ex contextu.*

Hinc

III.

Prima sententia negat Sacramentum Pœnitentiæ posse esse validum & informe.

IV.

Secunda sententia affirmat Sacramentum Pœnitentiæ posse esse validum & informe.

V.

Non eadem ratio procedens in hac sententiâ ejus Auctores.

VI.

Notandum, peccatum mortale commissum, nunquam sine aliquâ retractatione remitti.